

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет іноземних мов
Кафедра теорії та практики іноземних мов**

Назарова Оразгул

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ
ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ВЕБ-СТОРИНОК)**

Спеціальність 035.041 Філологія. Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

РЕФЕРАТ

на

випускню кваліфікаційну роботу
за освітньою програмою
«Філологія. Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

Умань – 2023

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: д-р пед. наук, професор Білецька І. О.

РЕЦЕНЗЕНТ: канд. філол. наук, доцент Прокоф'єв Г. Л.

Захист відбудеться 31.05.2023 р. о 9.00 на засіданні ЕК факультету іноземних мов.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі теорії та практики іноземних мов, за адресою: 20308, м. Умань вул. Садова, 28, ауд. № 405.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕКСТИ ВЕБ-СТОРИНОК ЯК РІЗНОВИД ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ.....	9
1.1. Поняття «електронного гіпертексту».....	9
1.2. Типи сучасного гіпертексту.....	18
1.3. Змістовно-стилістичні особливості гіпертекстів.....	25
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ВЕБ-СТОРИНОК	32
2.1. Сайт як особлива форма гіпертексту.....	32
2.2. Функціональні особливості сайтів України та США.....	37
2.3. Стилiстичні та лiнгвістичні особливості сайтів України та США..	41
2.4. Структурні та функціональні особливості електронного словника “The Free Dictionary”.....	48
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Розвиток сучасних засобів і видів комунікації на межі ХХ та ХХІ ст. спричинив появу нових текстових об'єктів, які підлягають лінгвістичному дослідженню. Це стосується, насамперед, електронних текстів, які функціонують у мережі Інтернет. Лавиноподібне збільшення кількості таких текстів певною мірою кореспондує зі збільшенням кількості наукових, у тому числі й лінгвістичних праць, присвячених їхньому розглядові. Дедалі частіше з'являються розвідки, в яких досліджується Інтернет-дискурс (Н. Асмус, Н. Коломієць, Н. Лукашенко, В. Шевельов, В. Чередниченко) й електронні гіпертексти (Є. Брейдо, Ю. Хартунг, Т. Dobson, Т. Koltay, D. Miall, J. Tremblay), за допомогою яких здійснюються зберігання та передавання інформації в сучасних засобах масової комунікації, зокрема, у Всесвітній мережі Інтернет.

Незважаючи на вже отримані здобутки, залишається значною й кількість нерозв'язаних питань. Це стосується, насамперед, проблеми мовознавчого опису й аналізу нових текстових форм, що створюються та поширюються у Всесвітній павутині (World Wide Web – WWW).

Отже, **актуальність** дослідження обумовлена інтересом сучасної лінгвістики до вивчення електронного тексту. Звернення лінгвістів до цього поняття пояснюється тим, що останнім часом створюється значна кількість гіпертекстових систем, розвивається всесвітня мережа Інтернет, письмовий текст усе більше і більше представляється на електронних носіях інформації у вигляді електронного гіпертексту, однак все ще не створено всебічний комплексний лінгвістичний опис англомовного електронного лексикографічного гіпертексту. Крім того, в сучасній лінгвістиці практично відсутня теоретична база його вивчення. Важливість розробки питання презентації лінгвістичних та енциклопедичних знань у вигляді лексикографічного гіпертексту диктується, з одного боку, зростанням ролі словників та енциклопедій у процесі інформатизації суспільства, потребами вивчення англійської мови як глобальної мови світового спілкування і, з

іншого боку, необхідністю розв'язання окремих проблем друкованої лексикографії.

Мета дослідження полягає в розкритті особливостей англомовних електронних текстів веб-сторінок шляхом комплексного вивчення їхніх структурних і функціональних властивостей, а також у встановленні комунікативних стратегій і тактик створення досліджуваних веб-сторінок.

Для досягнення цієї мети потрібно вирішити такі **завдання**:

1. Уточнити зміст й обсяг термінів “електронний текст” і “гіпертекст” із урахуванням здобутків сучасної лінгвістики.

2. Визначити принципи структурно-композиційної та комунікативної організації англомовних текстів веб-сторінок.

3. Установити критерії поділу англомовних веб-сторінок на комунікативні блоки та виокремити такі блоки.

4. Визначити ключові концепти в англомовних інформаційно-довідкових і наукових електронних текстах веб-сторінок.

5. Виокремити базові номінативні одиниці англомовних текстів веб-сторінок як основні складники семантично завершених частин таких текстів.

6. Виявити особливості функціонування графічних засобів на веб-сторінках.

7. Здійснити порівняльний аналіз англомовних та україномовних веб-сторінок із погляду їхніх функціональних та стилістичних особливостей.

Об'єктом дослідження є англомовні та україномовні сайти, які виступають у вигляді нової електронної форми подання лінгвістичних та енциклопедичних знань і розглядаються як лексикографічний гіпертекст.

Предметом дослідження послужили жанрові та функціонально-стилістичні характеристики англомовного та україномовного сайтів.

Матеріалом дослідження є 40 розташованих у Всесвітній мережі Інтернет веб-сторінок. Загальний обсяг досліджуваних веб-сторінок, виведених на екран монітора комп'ютера шляхом довільної активації гіперпосилань на такі веб-сторінки, запропонованих пошуковими системами

«Yahoo» та «Google», а також інтерактивним лінгвістичним інформаційним ресурсом «The LINGUIST List».

Методологічною і теоретичною базою даного дослідження послужили роботи вітчизняних і зарубіжних лінгвістів в області теорії тексту (І. Арнольд, Н. Валгина, І. Гальперін, Г. Колшанській, О. Кострова, З. Тураєва), лексикографії та комп'ютерної лінгвістики (Ю. Апресян, В. Гак, Н. Лук'янова, Г. Мандрікова, Т. Назарова, І. Ольшанський, Н. Сивакова, Л. Щерба) і теорії сучасного гіпертексту (О. Баранов, О. Барст, Е. Брейді, В. Буш, М. Візель, К. Давидова, О. Дєдова, Є. Зикова, Н. Ковальова, І. Купер, Н. Ларіонова, О. Левоненко, А. Лорія, М. Масалова, Р. Потапова, Г. Рябов, Т. Рязанцева, М. Суботін, Ю. Хартунг, Н. Шехтман, В. Епштейн).

Для досягнення поставленої мети застосовано такі **методи**: описовий метод і його прийоми (класифікація та систематизація), аналіз структури тексту, лінгвопрагматичний аналіз, а також метод моделювання комунікативного процесу. Описовий метод використано для системного представлення досліджуваного лінгвістичного об'єкта шляхом опису характеристик будови й особливостей функціонування англомовних текстів веб-сторінок. Аналіз структури тексту слугує для визначення принципів його зовнішньої організації, натомість лінгвопрагматичний аналіз застосовано для виявлення ознак комунікативної організації досліджуваних текстів. За допомогою методу моделювання комунікативного процесу встановлено алгоритм створення англомовних текстів веб-сторінок, підпорядкований меті якнайефективнішого передавання адресантом біографічних і наукових відомостей адресатові.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження є внеском у розвиток лінгвістики тексту, лінгвостилістики, комп'ютерної лінгвістики. Отримані результати сприяють подальшій розробці й систематизації знань про електронний різновид текстів і про їхнє функціонування в новому комунікативному середовищі – мережі Інтернет. Загальнолінгвістичний характер мають висновки про вірогідний вплив

фактора специфічної матеріальної маніфестації тексту на його будову та комунікативно-прагматичні особливості.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його основні положення, емпіричний матеріал і висновки можуть бути використані у викладанні курсів лексикології і стилістики англійської мови, спецкурсів із проблематики використання новітніх технологій у мовознавстві. Результати роботи можуть знайти застосування в практиці викладання англійської мови на неспеціальних факультетах вищих навчальних закладів при аналізі текстів різних типів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та практики іноземних мов, Лабораторії лінгвокультурології та зіставної лінгвістики, зібраннях студентської проблемної групи «Сучасні тенденції розвитку лексикології англійської мови» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини та доповідалися на науково-практичних конференціях різного рівня: V Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст» (Умань, 20 жовтня 2022 р.), V Всеукраїнській студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасні філологічні дослідження: традиції та інновації» (Умань, 17 березня 2023 р.), I науково-методичному семінарі «Проблеми романо-германської філології та іншомовної лінгвометодики у ціннісних вимірах сьогодення» (Умань, 23 листопада 2022 р.).

Публікації автора. Основні положення випускної кваліфікаційної роботи висвітлені в публікаціях:

1. Назарова Оразгул. Стилiстичнi та лiнгвiстичнi особливостi сайтiв України та США. *Проблеми романо-германської фiлологiї та iншомовної лiнгвометодики у цiннiсних вимiрах сьогодення* : матерiали I наук.-метод. сем. (Умань, 23 листоп. 2022 р.). Умань : ВПЦ «Вiзавi», 2022. С. 45–47.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, лексикографічних джерел та джерел ілюстративного матеріалу.

ВИСНОВКИ

Отже, тема нашого дослідження представляє величезний інтерес для вивчення. Як зримий прояв нового інформаційного середовища ХХІ століття, мережеві технології породили соціальну реальність нового типу - віртуальну, де мовне існування індивіда реалізується переважно у формі складноорганізованого нелінійного тексту. Аналіз теоретичних робіт показав, що в наш час термін «гіпертекст» трактується по-різному. Це пов'язано, перш за все, з тим, що дослідники розглядають його з різних позицій: з точки зору розвитку інформаційних технологій, з філософської точки зору, з точки зору соціології і психології, теорії навчання та інших наук. Наведені в нашій роботі визначення поняття «гіпертекст» дозволяють розглянути досліджуване явище з різних сторін. У роботі за основу береться таке визначення гіпертексту: знакова конструкція (текст у широкому сенсі) із мультиформатним поданням інформації (об'єднання тексту, графіки, відео, звуку), тобто полікодовий текст із креолізованою фактурою, повністю реалізує свої функціональні можливості в електронному вигляді за допомогою механізмів гіперпосилань.

Подальше вивчення проблеми показало, що в сучасній лінгвістиці відсутня єдина точка зору на типологію гіпертекстів, що зумовлено різницею в підходах до самого явища. Функціонально-стильові особливості гіпертекстів можуть бути виявлені при конкретному аналізі кожного такого тексту.

Із усієї безлічі різних типів гіпертексту для дослідження в рамках нашої роботи був обраний електронний словник-енциклопедія англійською мовою як яскравий приклад сучасного гіпертексту. Аналіз електронного словника-енциклопедії «The Free Dictionary» дозволяє зробити висновок, що словник такого типу є мережевим, складним, динамічним, нескінченним, нехудожнім електронним гіпертекстом із квазігіпертекстуальними художніми елементами, здатним існувати тільки в мережі Інтернет і володіє реалізованою внутрішньотекстовою і межтекстовою гіпертекстуальністю. Прагматика

електронного словника-енциклопедії «The Free Dictionary» полягає у виконанні інформативної, комунікативної, нормативної, кумулятивної (тезаурусного), культурної і культуuroобразуючої, навчальної та естетичної функцій. Саме гіпертекстуальність і інтерактивність словника-енциклопедії «The Free Dictionary» впливають на його функціонально-стильову та жанрову приналежність і породжують його поліфункціональність і поліжанровість. Безсумнівно, ця тема становить величезний інтерес в сучасному світі і рекомендується для подальшого вивчення і дослідження. Рекомендується знаходити нові типи гіпертекстів і вивчати їх мовні особливості.

Серед морфологічних особливостей англomовних електронних текстів виділяється, насамперед, кількісне превалювання граматичних форм іменників. Іменникові відмінки, що функціонують у досліджуваних електронних текстах, представлені як загальним відмінком (the Common Case), так і присвійним відмінком (the Possessive Case). Поряд із іменниками в англomовних електронних текстах трапляються також і займенники (особові, присвійні та вказівні). Натомість, дослідивши морфологічні особливості дієслів в аналізованих електронних текстах, приходимо до висновку про те, що дієслова в таких текстах можуть вживатися як в активних, так і в пасивних конструкціях.

Вважаємо за доцільне підкреслити переважне вживання в досліджуваних текстах особових дієслівних утворень, а також актуалізацію в процесі дослідження морфологічних особливостей дієслова дієслівної категорії часу. Так, відмітимо, що дієслівні форми минулого (Past Tenses), теперішнього (Present Tenses) та майбутнього часів (Future Tenses) в однаковій мірі представлені в англomовних електронних текстах персональних Інтернет-сторінок сучасних лінгвістів. Дослідивши особливості дієслівної категорії способу, робимо висновок про вживання дієслів як у формі дійсного способу (для позначення реальності дії, що відбувається у часі), так й у формі умовного способу (для позначення нереальної дії).

У тісному зв'язку з дієслівними категоріями особи та часу знаходиться також і категорія способу. Як відомо, форми минулого, теперішнього та майбутнього часів можуть утворювати дієслова в дійсному способі, який передає реальність дії, що відбувається в часі. Однак, поряд із реальною дією, дієслова можуть передавати й нереальну дію. Як наслідок, в англомовних електронних текстах трапляються й дієслова у формі умовного способу. Найпоширенішою дієслівною формою умовного способу є конструкція "допоміжне дієслово "would" + дієслово "like" + інфінітив" ("Since the two theories are on different levels (pragmatic and semantic), one would like to unify them...").

Англомовним електронним текстам притаманне також і використання конструкцій з інфінітивом. Такі конструкції мають вигляд "дієслово + інфінітив" ("In this paper I want to take steps toward resolving this problem" тощо), "віддієслівний іменник + інфінітив" ("The penultimate section contains an attempt to explain the appeal of the familiarity theory... " тощо).

Наприкінці варто відмітити, що перспективним для подальших досліджень є дослідження лексико-семантичного аспекту англомовних електронних текстів. Лише комплексне врахування граматичного (морфологічного і синтаксичного) та лексико-семантичного аспектів у процесі дослідження структурних особливостей англомовних електронних текстів дозволить, на нашу думку, глибше зрозуміти принципи структурної організації електронних текстів досліджуваного типу як нового виду писемної комунікації.